

GRZEGORZ CHAJKO

SEMINARIUM NAUCZYCIELSKIE MĘSKIE W STARYM SĄCZU (1903-1936)

UCZNIOWIE, ABSOLWENCI, PRACOWNICY

TOM I

HISTORIA
HEREDITAS
ECCLESIA

SEMINARIUM
NAUCZYCIELSKIE MĘSKIE
W STARYM SĄCZU
(1903–1936)

TOM 35

SERIA POD REDAKCJĄ

KS. DR. HAB. ANDRZEJA BRUŹDZIŃSKIEGO, PROF. UPJPII
I DR. HAB. TOMASZA GRAFFA, PROF. UPJPII

MIĘDZYNARODOWY KOMITET REDAKCYJNY:

KS. PROF. DR HAB. JACEK URBAN – PRZEWODNICZĄCY, POLSKA
MGR. PŘEMYSL BAR, PH.D., CZECHY
JUDR. MGR. GABRIEL LUKÁČ, SŁOWACJA
PROF. DR HAB. ZDZISŁAW NOGA, POLSKA
PROF. PHDR. JIŘÍ TRÁVNÍČEK, CZECHY
KS. PROF. DR HAB. ROBERT TYRAŁA, POLSKA
KS. PROF. DR HAB. ANDRZEJ WITKO, POLSKA
PROF. DARIUS VON GÜTTNER SPORZYŃSKI, AUSTRALIA

GRZEGORZ CHAJKO

SEMINARIUM
NAUCZYCIELSKIE MĘSKIE
W STARYM SĄCZU
(1903–1936)

Uczniowie, absolwenci, pracownicy

Tom I
Uczniowie i absolwenci szkoły
(A–Ł)

WYDAWNICTWO
KSIĘGARNIA
AKADEMICKA

Kraków 2025

Grzegorz Chajko

 <https://orcid.org/0000-0003-1630-0078>

 grzegorz.chajko@upjp2.edu.pl

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

 <https://ror.org/0583g9182>

Copyright © 2025 by Grzegorz Chajko

This work is licensed under Creative Commons
Attribution 4.0 International

Recenzent

prof. dr hab. Tomasz Pudłocki

Opracowanie redakcyjne

Marcin Grabski

Projekt okładki

Paweł Sepielak

ISBN 978-83-8368-365-2 (druk)

ISBN 978-83-8368-366-9 (online)

<https://doi.org/10.12797/9788383683669>

Na pierwszej stronie okładki wykorzystano pocztówkę przedstawiającą budynek magistratu i Seminarium Nauczycielskiego Męskiego w Starym Sączu, siedzibę szkoły w latach 1903–1925 (wyd. Nakład Składnicy Kółka Rolniczego w Starym Sączu, 1916)

Na czwartej stronie okładki wykorzystano pocztówkę przedstawiającą widok ogólny Starego Sącza ok. 1903 r. (Nakład fotografa Janiny w Nowym Sączu)

Publikacja dofinansowana z subwencji dla Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie

WYDAWNICTWO KSIĘGARNIA AKADEMICKA

ul. św. Anny 6, 31-008 Kraków

tel.: 12 421-13-87; 12 431-27-43

e-mail: publishing@akademicka.pl

<https://akademicka.pl>

*Życie to suma wrażeń;
zanim zamknie się bilans,
należy wypełnić wszystkie pozycje*

Apolinary Despinoux
(nauczyciel 1904–1908)

Spis treści

Wprowadzenie	9
Noty biograficzne uczniów i absolwentów (A-L)	35
Aneks	287
Bibliografia	293
Wykaz skrótów	315
Spis fotografii w aneksie	319
Streszczenie	321
Summary	323

Wprowadzenie

W strukturze państwa polskiego środowiska regionalne zachowały – niezłamany wojennymi burzami – swój niepowtarzalny charakter, wyrażający się przez kulturę oraz więź ze swoją „małą ojczyzną”. W dobie poszerzania badań historycznych, kulturoznawczych i społecznych coraz większą wagę przywiązuje się do zgłębiania historii środowisk lokalnych. Ich szczególny klimat bywa przenoszony poza region nie tyle środkami przekazu, ile dzięki osobistemu zaangażowaniu osób, które postawą i przekazywanymi wartościami najlepiej świadczą o swoim pochodzeniu. Podobnie o kulturze regionu świadczą lokalne instytucje, kształtując szeroko rozumiane postawy patriotyczne, religijne czy społeczne. Szczególne miejsce wśród takich instytucji zajmuje szkoła.

W wypadku Sądecczyzny, gdzie do lat dziewięćdziesiątych XX wieku nie było szkoły wyższej, duże znaczenie przypisywano szkolnictwu średniemu. W okresie monarchii austro-węgierskiej i Drugiej Rzeczypospolitej koncentrowało się ono głównie w stolicy regionu i zarazem największym mieście – Nowym Sączu. Stopniowy rozwój szkolnictwa sprawił jednak, że także w mniejszych miastach regionu zaczęły powstawać nowe ośrodki edukacyjne. Istotnym czynnikiem było powołanie w dobie autonomii w wielu miastach galicyjskich, takich jak Kraków, Przemyśl, Nowy Sącz, Lwów, Stanisławów, Tarnopol, Sokal, Sambor, Zaleszczyki, seminariów nauczycielskich męskich i żeńskich. Wśród tych miast znalazł się Stary Sącz, gdzie w 1903 roku rozpoczęło działalność Seminarium Nauczycielskie Męskie, a w 1921 roku – Prywatne Seminarium Nauczycielskie Żeńskie.

Początki funkcjonowania Seminarium Nauczycielskiego Męskiego w Starym Sączu nie były łatwe, należało bowiem spełnić wiele wymogów formalnych, związanych z zapewnieniem przez gminę miasta Starego Sącza odpowiednich warunków utrzymania szkoły. Działania te – znane przede

wszystkim ze sprawozdań szkolnych z 1907, 1910 i 1929 roku – po wielu latach zakończyły się sukcesem. Droga do tego była jednak bardzo długa, gdyż starania o założenie placówki rozpoczęto w 1894 roku, a Rada Miasta konsekwentnie prowadziła negocjacje z Radą Szkolną Krajową we Lwowie. Władze miejskie zakupiły na ten cel grunt, a w 1900 roku zadeklarowały gotowość poniesienia świadczeń materialnych. Delegatowi rządu krajowego we Lwowie, który w 1900 roku przebywał w Starym Sączu, obiecano odstąpić dwumorgowy ogród na pole doświadczalne i corocznie dopłacać do subwencji rządowej po tysiąc złotych reńskich. Do czasu wybudowania nowego gmachu miasto zobowiązało się do bezpłatnego wynajmowania lokalu zastępczego. Ostatecznie 5 października 1903 roku otwarto szkołę. Od pierwszego dnia nauki Seminarium Nauczycielskie Męskie ulokowano w pomieszczeniach starosądeckiego magistratu przy obecnej ulicy Stefana Batorego 25. W 1908 roku uruchomiono internat, który pomieścił kilku uczniów. Pozostali zamieszkiwali na stancjach w Starym Sączu, u rodziców w mieście lub dojeżdżali z Nowego Sącza i okolic. Niemniej jednak przez kilka lat od uruchomienia panowała niepewność, ponieważ z jednej strony władze austriackie traktowały szkołę jako „prowizoryczną”, z drugiej zaś – Rada Miasta odczuwała skalę poniesionych ponadnormatywnych wydatków. Ostatecznie nastąpiła stabilizacja i dalsze losy szkoły wydawały się pewne.

Rozwój szkoły zahamował wybuch pierwszej wojny światowej, przez co nauka w roku szkolnym 1914/1915 stała się w ogóle niemożliwa. Bezpośrednią przyczyną były wydarzenia związane z wybuchem konfliktu, rozgrywające się w samym Starym Sączu. Po krótkotrwałych walkach gmach szkoły zajęło wojsko rosyjskie, urządzając tam szpital dla rannych żołnierzy – najpierw austro-węgierskich, następnie rosyjskich. Ochotnicy zgłosili się do służby w Legionach Polskich, a pełnoletnia młodzież męska została powołana do służby w armii austro-węgierskiej i niebawem wysłana na front rosyjski. W murach szkolnych pozostali jedynie uczniowie małoletni i nienadający się do armii ze względów zdrowotnych lub rodzinnych.

Nauczyciele, których ominął pobór, podjęli się kontynuowania kształcenia młodzieży. Trudna sytuacja wojenna sprawiała, że nie było to pod wieloma względami łatwe. Przede wszystkim po roku użytkowania wojsko zwróciło władzom miasta zdewastowany budynek, w którym mieściła się szkoła. Wymagał on podstawowej adaptacji i gruntownego remontu, którego w ówczesnych warunkach nie można było w pełni przeprowadzić. Liczba młodzieży szkolnej przebywającej w salach lekcyjnych ulegała częstym zmianom. Jedni przybywali w czasie urlopu z frontu, aby nadrobić choć przez chwilę zaległości i zdać wymagane egzaminy, drudzy zaś opuszczali

szkołę wezwani do służby wojennej na froncie. Z powodu ruchu ludności niektórzy się zapisywali, ale nie podejmowali nauki, inni uczyli się tylko kilka dni, a jeszcze inni przybywali na pewien czas z galicyjskich seminariów nauczycielskich, żeby zachować ciągłość nauki. Ponadto przybywający z frontu żołnierze oraz kobiety i mężczyźni z innych szkół średnich przystępowali w różnych terminach do egzaminów maturalnych, co potęgowało chaos organizacyjny. Problemem okazał się również stracony rok szkolny 1914/1915. Rada Szkolna Krajowa we Lwowie, chcąc wyjść naprzeciw potrzebom uczniów, wprowadziła rozporządzeniem „klasy kombinowane”, w których w kolejnym roku szkolnym 1915/1916 uczniowie w pierwszym semestrze realizowali program zaległego roku, a w drugim semestrze – bieżącego.

Pomieszczenia i sam budynek po zakończeniu pierwszej wojny światowej nie spełniały już podstawowych wymogów zarówno sanitarnych, jak i lokalowych. Zapewne z tego powodu, po ustabilizowaniu się sytuacji politycznej odrodzonego kraju, pojawiały się głosy, żeby szkołę zlikwidować lub przenieść do innego miasta, na przykład Nowego Sącza. Sytuacja ta wywołała liczne protesty mieszkańców i władz Starego Sącza, którzy chcieli utrzymać placówkę na swoim terenie. W tym celu między innymi 27 czerwca 1920 roku na powszechnym wiecu mieszkańcy uchwalili jednomyślny uroczysty protest przeciw zamiarowi władz szkolnych¹. Dwa lata później władze gminy Stary Sącz deklarowały zdecydowaną wolę utrzymania placówki w mieście i jej materialnego wsparcia, jednocześnie jednak tłumaczyły brak należytego finansowania deficytem. W tych okolicznościach pojawił się zamiar odstąpienia Seminarium Nauczycielskiemu Męskiemu budynku dotychczasowej szkoły powszechnej.

Z tego powodu rozpoczęto działania mające na celu znalezienie nowej, lepszej siedziby. Ze względów finansowych wybór padł na nowy, wybudowany w 1912 roku, a oddany do użytku rok później, budynek siedmioklasowej szkoły powszechnej męskiej przy ulicy Dworskiej (obecnie ulica Ignacego Daszyńskiego). Przekonywano, że obiekt ten mieści trzynaście obszernych i nasłonecznionych sal lekcyjnych, dwie sale na pomieszczenie biblioteki naukowej i zbiorów naukowych, salę konferencyjną dla grona nauczycielskiego i kancelarię dyrekcji szkoły². Czynniki te sprawiły, że dokonano zamiany i z końcem stycznia 1925 roku gmina starosądecka przekazała gmach

¹ Archiwum Narodowe w Krakowie [dalej: ANK], Akta miasta Starego Sącza, sygn. 29/22/o/3.2/417, Rezolucja wiecu (koncept), Stary Sącz, 30 VI 1920.

² ANK, Akta miasta Starego Sącza, sygn. 29/22/o/3.2/418, Koncept pisma Zarządu Miasta(?) do Magistratu miasta Starego Sącza, 1926.

do użytku Seminarium Nauczycielskiego Męskiego, któremu rozporządzeniem Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 12 października 1925 roku nadano imię Jana Długosza³. Szkołę powszechną męską przeniesiono do byłej placówki seminaryjnej, oferującej siedem sal lekcyjnych, kancelarię dyrektora szkoły i salę konferencyjną mieszczącą także zbiory naukowe. Zapisy na kolejny rok szkolny 1926/1927 wykazały, że nowe warunki lokalowe dla szkoły powszechnej były niewystarczające – brakowało co najmniej dwóch sal lekcyjnych dla zapisanych 446 uczniów. Przewidywano, że z powodu wyżu demograficznego za dwa, trzy lata zabraknie kolejnych pomieszczeń, i wskazywano konieczność pilnej budowy nowego gmachu przeniesionej szkoły powszechnej⁴. W tym celu w 1926 roku gmina przystąpiła do budowy obiektu, którego koszt szacowano na 262 tysiące złotych⁵.

Budynek seminarium przy ulicy Dworskiej, jak wspomniano, zapewniał odpowiednie warunki nauki i rozwoju młodego pokolenia. Dodatkowo otaczała go wolna przestrzeń, stanowiąca zaplecze dydaktyczne dla uczniów, którzy w ten sposób poznawali podstawy warzywnictwa, sadownictwa oraz hodowli roślin wykorzystywanych później podczas ćwiczeń biologicznych. Według stanu z 1 listopada 1928 roku szkoła dysponowała gruntami o powierzchni ponad 1,5 hektara, z czego pola orne stanowiły prawie 0,7 hektara, a pozostałe niemal 0,77 hektara – po połowie ogród botaniczny doświadczalny oraz warzywnik dzierzawiony przez grono pedagogiczne. Roczny dochód wynosił 40 złotych z pól, 120 złotych z warzywnika i 100 złotych z ogrodu. Dochód z ogrodu przeznaczano na budowę oranżerii, pozostałe kwoty wpłacano do Kasy Skarbowej na rachunek Ministerstwa Robót Publicznych⁶. W przeciwieństwie do zaplecza przyrodniczego, starosądeckie Seminarium Nauczycielskie Męskie nigdy nie doczekało się odpowiedniego zaplecza sportowego. Brak własnej sali gimnastycznej rekompensowała dzierżawa sali od miejscowego „Sokoła” za kwotę 30 złotych miesięcznie,

3 ANK, Akta miasta Starego Sącza, sygn. 29/22/o/3.2/418, Pismo Kuratorium Okręgu Szkolnego Krakowskiego do Dyrekcji Seminarium Nauczycielskiego Męskiego w Starym Sączu, Kraków, 23 X 1925.

4 Tamże.

5 ANK, Akta miasta Starego Sącza, sygn. 29/22/o/3.2/418, Pismo Magistratu Miasta Starego Sącza do Kuratorium Okręgu Szkolnego Krakowskiego w Krakowie, Stary Sącz, 18 III 1929.

6 ANK, Seminarium Nauczycielskie Męskie w Starym Sączu, sygn. 29/490/o/-/151, Wykaz gruntów państwowych będących w użytkowaniu państwowych zakładów kształcenia nauczycieli, Stary Sącz 23 XI 1928.

a brak własnego boiska – dzierżawa placu na Podmajerzu od nadleśnictwa, której koszty pokrywała dyrekcja ze sprzedaży trawy rosnącej na obrzeżach boiska. Mimo tych ograniczeń kadra pedagogiczna nieustannie zachęcała młodzież do aktywności fizycznej, propagowano sporty letnie i zimowe, a w czasie lekcji szkolnych na stałe wprowadzono „minutę zdrowia”. Ubolewano z powodu braku w budynku szkolnym mieszkania dla dyrektora i służby szkolnej. Mimo stosunkowo krótkiego okresu użytkowania gmachu młodzieży i nauczycielom dawały się mocno we znaki nieprzyjemne zapachy wydostające się ze źle wykonanej kanalizacji, przez co przebywanie na korytarzach w porze letniej stawało się poważnym wyzwaniem⁷.

W Seminarium Nauczycielskim Męskim w Starym Sączu, po przeprowadze do nowego gmachu, uruchomiono kilka pracowni tematycznych, których celem było rozwijanie zainteresowań i poszerzanie wiedzy uczniów. Zaliczały się do nich pracownia biologiczna, robót ręcznych i fizyczna. Mimo sporego zaangażowania nauczycieli i zainteresowania wśród uczniów wyraźnie odczuwano niedostatek odpowiedniej liczby i jakości przyrządów oraz urządzeń⁸.

Rozwój intelektualny uczniów odbywał się w ramach kół naukowych: pedagogicznego, biologicznego, muzycznego, dramatycznego i polonistycznego. Duży nacisk położono na pracę zespołową, dzięki czemu z powodzeniem funkcjonowały hufiec szkolny, drużyna harcerska, chór i orkiestra. Elementem aktywizującym i poszerzającym horyzonty poznawcze stały się wycieczki szkolne. Krótsze wyjazdy służyły poznaniu okolic Starego Sącza, z kolei dłuższe – zabytków, kultury i społeczności zamieszkujących obszar Drugiej Rzeczypospolitej. Na miejscu wiedzę uzupełniały zbiory biblioteczne dla uczniów i nauczycieli, które jednak nie osiągnęły większych rozmiarów. Rozwój kulturowy znacznie wzbogaciło niewątpliwie wprowadzenie w roku szkolnym 1932/1933 nauki języka łemkowskiego.

⁷ ANK, Seminarium Nauczycielskie Męskie w Starym Sączu, sygn. 29/490/o/-/151, Sprawozdanie Dyrekcji Państw. Seminarium nauczycielskiego męskiego im. J. Długosza w Starym Sączu za rok szk. 1926/27, s. 5, Stary Sącz, 9 VII 1927; tamże, Sprawozdanie Dyrekcji Państwowego Seminarium naucz. męsk. im. J. Długosza w Starym Sączu za r. szk. 1927/28, s. 5, [Stary Sącz, 1928].

⁸ ANK, Seminarium Nauczycielskie Męskie w Starym Sączu, sygn. 29/490/o/-/151, Sprawozdanie Dyrekcji Państw. Seminarium nauczycielskiego męskiego im. J. Długosza w Starym Sączu za rok szk. 1926/27, s. 5, Stary Sącz, 9 VII 1927; ANK, Seminarium Nauczycielskie Męskie w Starym Sączu, sygn. 29/490/o/-/151, Sprawozdanie Dyrekcji Państwowego Seminarium naucz. męsk. im. J. Długosza w Starym Sączu za r. szk. 1927/28, s. 8, [Stary Sącz 1928].

Kres działalności starosądeckiej placówki przyniosła w 1932 roku reforma systemu szkolnictwa autorstwa ministra wyznań religijnych i oświecenia publicznego Janusza Jędrzejewicza, która znosiła seminaria nauczycielskie w Polsce. Od tego roku zaprzestano rekrutacji do tego typu szkół, aż do całkowitego wygaśnięcia roczników. W ten sposób rozpoczął się stopniowy i systematyczny proces likwidacji również szkoły w Starym Sączu. Rozporządzeniem Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 5 kwietnia 1935 roku przeniesiono ze względów ekonomicznych ostatni piąty rocznik uczniów do Nowego Sącza, do budynku należącego do miejscowego pierwszego gimnazjum przy ulicy Jana Matejki⁹. Dotychczasowa szkoła ćwiczeń pozostała w Starym Sączu. W ostatnim roku działalności Seminarium Nauczycielskie Męskie zajmowało cztery pomieszczenia, bez dodatkowej ich adaptacji i z jedną tylko pracownią pedagogiczną. Dotychczasową szkołę ćwiczeń zastąpiła publiczna Szkoła Powszechna im. Adama Mickiewicza w Nowym Sączu, w której odbywała się praktyka pedagogiczna. Mimo szczupłych warunków lokalowych uczniowie aktywizowali się w Polskim Czerwonym Krzyżu, Lidze Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej oraz Lidze Morskiej i Kolonialnej, ponadto grupowo odbyli dwie wycieczki: przez Kraków i Warszawę do Wilna, z powrotem przez Polesie i Lwów, oraz do Zakopanego i w Tatry. Matura letnia w 1936 roku, którą pozytywnie uzyskali wszyscy uczniowie, stała się ostatnim epizodem w dziejach szkoły¹⁰.

Na nadzwyczajnym posiedzeniu Rady Miasta Starego Sącza w dniu 18 lutego 1937 roku, obradującej pod przewodnictwem burmistrza Roberta Ogorzałego w obecności dwudziestu radnych, podjęto jednogłośnie decyzję, aby dotychczasowe pomieszczenia zajmowane w Starym Sączu przez Seminarium Nauczycielskie Męskie i szkołę ćwiczeń w gmachu przy ulicy Dworskiej, wraz z sąsiednim budynkiem parterowym, urządzonym ogrodem szkolnym, polem doświadczalnym i cieplarnią, oddać na potrzeby mającego powstać Liceum Pedagogicznego. Ponadto uchwalono przekazanie większej części pomieszczeń zajmowanych dotychczas przez szkołę powszechną w magistracie na potrzeby internatu nowo powstałej placówki¹¹.

Starosądeckie Seminarium Nauczycielskie Męskie to nie tylko budynki, które w toku nauczania pełniły niezwykle ważną funkcję, ale przede

⁹ Rozporządzenie Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, nr II-S.759.

¹⁰ ANK, Seminarium Nauczycielskie Męskie w Starym Sączu, sygn. 29/490/0/-/151, Sprawozdanie roczne za rok szkolny 1935/36, Nowy Sącz, 17 VI 1936.

¹¹ ANK, Akta miasta Starego Sącza, sygn. 29/22/0/3.2/418, Kopia protokołu nadzwyczajnego posiedzenia Rady Miasta Starego Sącza, 18 II 1937.

Streszczenie

Książka stanowi pionierską monografię jednej z najbardziej znanych instytucji edukacyjnych w regionie sądeckim. Autor przedstawił w zarysie historię i funkcjonowanie Seminarium Nauczycielskiego Męskiego w Starym Sączu od momentu jego powstania do likwidacji, odnosząc się zarówno do uwarunkowań społeczno-politycznych, jak i do codzienności życia szkolnego. Szczególną uwagę poświęcił jednak sylwetkom uczniów i absolwentów – ich pochodzeniu społecznemu, okresowi pobytu w szkole, dalszym losom zawodowym i roli, jaką odegrali w lokalnych społecznościach jako nauczyciele, społecznicy, żołnierze. Ze względu na obszerność materiału i dużą liczbę biogramów opracowanie podzielono na dwa tomy. W pierwszym tomie zgrupowano biogramy uczniów i absolwentów – wychowanków szkoły – od A do Ł, w drugim zaś – od M do Ż, ponadto kadrę pracowniczą oraz wykaz maturzystów z obcych szkół, którzy zdawali maturę w Seminarium Nauczycielskim Męskim w Starym Sączu, nie będąc jego uczniami. Monografia opiera się na bogatym materiale źródłowym – przede wszystkim archiwaliach i źródłach drukowanych – z wykorzystaniem licznych opracowań. Publikacja wpisuje się w nurt badań nad historią oświaty w Polsce i stanowi ważny przyczynek do dziejów edukacji na Sądecczyźnie, w Galicji austro-węgierskiej i w Drugiej Rzeczypospolitej.

Słowa kluczowe: Stary Sącz, Sądecczyzna, seminarium nauczycielskie, szkolnictwo średnie, biografie

Summary

Men's Teachers' Seminary in Stary Sącz (1903–1936): Students, Graduates, and Staff

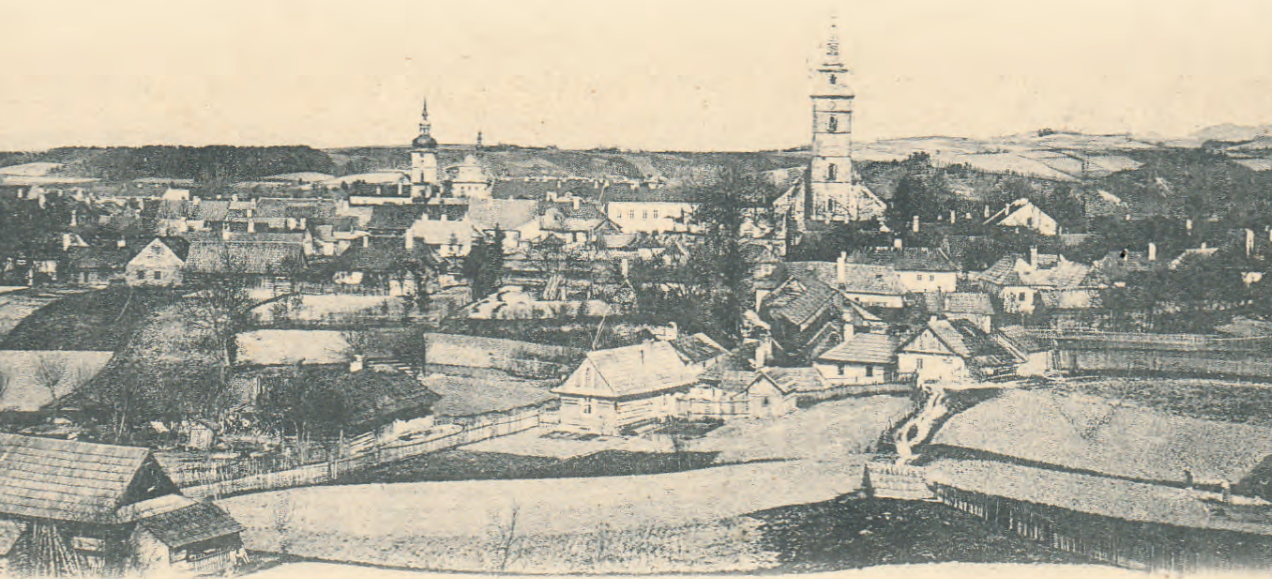
This book is a pioneering monograph of one of the best-known educational institutions in the Sądecki region. It traces the history and operation of the Men's Teachers' Seminary (*Seminarium Nauczycielskie Męskie*) in Stary Sącz from its establishment to its dissolution, addressing both socio-political conditions and the everyday life of the school. Particular attention is devoted to the profiles of pupils and alumni – their social origins, periods of attendance, subsequent professional trajectories, and the roles they played in local communities as teachers, civic activists, and soldiers. Given the breadth of material and the large number of biographical entries, the work has been divided into two volumes. Volume I brings together entries on pupils and alumni – i.e., the school's own attendees – from A to Ł; Volume II covers M to Ż, and additionally includes school staff and a register of external secondary-school candidates who sat the final examination (*matura*) at the Men's Teachers' Seminary in Stary Sącz without having been enrolled there. The monograph rests on a rich evidentiary base—above all archival records and printed primary sources—supplemented by extensive secondary literature. The publication aligns with current scholarship on the history of education in Poland and constitutes a significant contribution to the study of education in the Sądecka region, within Austro-Hungarian Galicia and the Second Polish Republic.

Keywords: Stary Sącz, Sądecka region, Teachers' Seminary, secondary education, biographies

Historia – Hereditas – Ecclesia

1. Krzysztof Stopka, Jakub Osiecki, Konrad Siekierski, *Ormianie katolicy w Armenii i Gruzji Historia, pamięć, tożsamość*, 2019.
2. Sławomir Dryja, Stanisław Sławiński, *Mała encyklopedia piwowarska Krakowa i Kazimierza w wieku XVI i pierwszej połowie wieku XVII. Studia z dziejów piwowarstwa Krakowa i Kazimierza z uwzględnieniem problematyki Kleparza i przedmieść*, 2019.
3. Sławomir Dryja, *Słownik biograficzny słodowników, piwowarów i karczmarzy krakowskich 1501–1655*, 2019.
4. Sławomir Dryja, Jakub Szczerba, *Szkice z dziejów wojnickiego piwowarstwa. Browar Wojnicz 1867–1915*, 2019.
5. Grzegorz Chajko, *Kościół rzymskokatolicki w Bełzie. 1867–1939*, 2019.
6. Jacek Urban, *Święty Jan Paweł II jako biskup krakowski*, 2020.
7. Marlena Hajduk, *Dzieje Pałacu Biskupiego w Krakowie w latach 1815–1894*, 2020.
8. Tomasz Graff, *Najstarsze bractwo różańcowe w Wadowicach. 1616–1822*, 2020.
9. Marcin Grała, *Biskupi i władcy świeccy Rusi w orbicie politycznych wpływów Moskwy doby metropolity Cypriana*, 2020.
10. Dariusz Tabor, *Beatus vir. Chrystologiczny Psalterz trzebnicki w Bibliotece Uniwersyteckiej we Wrocławiu (IF 440) wobec egzegezy biblijnej i duchowości cysterskiej XIII stulecia*, 2020.
11. Sławomir Dryja, *Browary województwa rzeszowskiego w latach 1944–1951*, 2020.
12. Piotr Ł. Grotowski, *Freski fundacji Władysława II Jagiełły w kolegiacie wiślickiej*, 2021.
13. *Duchowe korzenie błogosławionego Michała Giedroycia. Zakon Kanoników Regularnych od Pokuty*, red. Adelajda Sielepin, Andrzej Bruździński, 2021.
14. Edyta Pluta-Saladra, *Konwenty żeńskie w średniowiecznym województwie krakowskim. Studium prozopograficzne (2 połowa XII – 2 połowa XVI wieku)*, 2021.
15. Albert Konrad Sendor, *Adam Józef Potocki (1822–1872)*, 2021.
16. Sławomir Marchel, *Honor meus. Kardynała Puzyny wizja Kościoła, państwa i narodu*, 2021.
17. Maciej Kowalski, *Realizacja charyzmatu trynitarskiego w Polsce*, 2021.
18. *Matka Katarzyna z Kłobucka (1552–1620). Współzałożycielka zgromadzenia sióstr augustianek w Polsce*, red. Krystyna Abramczuk OSA, Dorota Kowalewska OSA, 2022.
19. Abp Bolesław Twardowski, *Listy pasterskie z lat 1923–1939*, oprac. Grzegorz Chajko, 2022.
20. Dorota Żywczak, *Biskup krakowski Jan Grotowic (ok. 1280–1347)*, 2022.
21. *Leksykon sydonologiczny. Polska perspektywa i wkład*, red. Tomasz Graff, Krzysztof Pilarczyk, Zbigniew Treppa, 2023.
22. Marian Wolski, *Bartłomiej Paprocki (ok. 1539 – 1614) herbu Jastrzębiec i jego krąg rodzinny*, 2023.

23. Sławomir Dryja, *Browary Ziem Zachodnich i Północnych w latach 1945–1951*, tom 2, 2023.
24. Jan Bulak, *Ekonomiczne podstawy funkcjonowania kościołów parafialnych w diecezji żmudzkiej (telszewskiej) w latach 1795–1844*, 2023.
25. Aleksandra Knapik, *Rola polskich arystokratek w projektowaniu i zakładaniu ogrodów krajobrazowych w II połowie XVIII i I połowie XIX wieku*, 2023.
26. Przemysław Jędrzejewski, *Komisje porządkowe cywilno-wojskowe województwa krakowskiego w dobie Sejmu Wielkiego*, 2024.
27. Bartłomiej M. Wołyniec, *Marcin Szyszkowski jako biskup krakowski (1616–1630). Biskup – senator – fundator*, 2024.
28. Ks. Maciej Gawlik CR, *Wątki polskie w „Dzienniku” o Piotra Semenienki*, 2024.
29. *Raporty dotyczące diecezji żmudzkiej i inflanckiej z końca XVIII wieku*, opr. Jan Bulak, 2024.
30. Sławomir Dryja, *Browary Ziem Zachodnich i Północnych w latach 1945–1951*, tom 1, 2024.
31. Mirosław Płonka, *Testamenty mieszczan bocheńskich (XVI–XVII wiek)*, 2025.
32. Sławomir Dryja, *Browar w Górze Ropeczyckiej w latach 1875–1921. Propinacja, dzierżawy, karczmy*, 2025.
33. Hermina Święch-Małysa, *Klasztor bernardynek pw. św. Agnieszki w Krakowie. 1459–1788*, 2025.
34. Mateusz Zimny, *Duchacy. Zakon Ducha Świętego de Saxia w dawnej Polsce*, 2025.

Uniwersytet Papieski
Jana Pawła II
w Krakowie

WYDAWNICTWO
KSIĘGARNIA
AKADEMICKA

<https://akademicka.pl>

ISBN 978-83-8368-365-2

9 788383 683652